

Stanislav

Struhar

Hledání štěstí

SYMPOSIUM

Stanislav
Struhar

Hledání štěstí

SYMPOSIUM

Hledání štěstí

Stanislav Struhar

Stanislav Struhar

Eine Suche nach Glück

Přeložila Nikola Zejkanová

Gefördert aus den Mitteln des Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur.

Kniha vychází s podporou Spolkového ministerstva pro výuku, umění a kulturu.

Copyright © Stanislav Struhar, 2007

Translation © Nikola Zejkanová, 2007

ISBN 978-80-7511-137-1

Z německého originálu *Eine Suche nach Glück* vydaného nakladatelstvím Kitab v Rakousku, v Klagenfurtu roku 2005 přeložila Nikola Zejkanová

Odpovědný redaktor Ladislav Dlabal

Vydala společně nakladatelství & vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR Volvox Globator Štítného 17, 130 00 Praha 3

<http://www.volvox.cz> jako 20. svazek edice Symposium celkově jako 772. publikaci,

a

nakladatelství KNIHA, GRAFIKA, BIBLIOFILIE – KGB

Charlese de Gaulla 13, 160 00 Praha 6, jako svou 53. publikaci

Současně bylo vydáno sedmdesát číslovaných bibliofilských tisků na papíře Verge, vyzdobených grafickým listem Aleny Antonové Grafický list vytiskli Milan a Pavel Dřímaloři Vydání první Praha 2007

Elektronickou knihu v písmu FreeSerif v roce 2015 vyrobil
purehtml.cz

Adresa knihkupectví
VOLVOX GLOBATOR:
Štítného 16, 130 00 Praha 3

Stanislav Struhar
Hledání štěstí

Z německého originálu Eine Suche nach Glück vydaného
nakladatelstvím Kitab v Rakousku, v Klagenfurtu roku 2005

přeložila Nikola Zejkanová

Odpovědný redaktor Ladislav Dlabal

Typografie Pavel Sivko

Vydala společně nakladatelství & vydavatelství

Volvox Globator Štítného 17, 130 00 Praha 3

<http://www.volvox.cz> jako 20. svazek edice Symposium celkově jako
773. publikaci,

a

nakladatelství KNIHA, GRAFIKA, BIBLIOFILIE – KGB

Charlese de Gaulla 13, 160 00 Praha 6, jako svou 54. publikaci

Současně bylo vydáno sedmdesát číslovaných bibliofilských tisků na
papíře Verge, vyzdobených grafickým listem Aleny Antonové

Adresa knihkupectví
VOLVOX GLOBATOR:
Štítného 16,
130 00 Praha 3

Věnováno Antonínu Žáčkovi (1914–1989)

„Jazyk je i nadále jeho jediný domov, který nikdy nepomine a do kterého jsme pozváni, abychom v něm spočinuli v radosti těchto zpěvů života, či dokonce v zapomnění našeho společného osudu.“

(Louis-René des Forêts)

Před dvěma lety, na první dubnový pátek roku 2000, jsem dokončil rukopis nového románu. Bylo mi třicet a bydlel jsem tehdy v centru Vídně nedaleko městského parku. U psacího stolu jsem rukopis zběžně uspořádal a uložil jej do horní zásuvky k dalším pěti, česky i německy psaným, dosud nepublikovaným románům. Při pohledu na poklidně kroužícího ptáka jsem se zarazil. Vzpomněl jsem si na starou písničku, kterou mi v dětství občas zpívala matka. Pojednávala o divoké kachně, sestřelené myslivcem: „*Ach Bože můj milý, už jsem dolétala, už jsem tady svoje děti, drobné zanechala...*“ Pokaždé jsem matku už v půli písničky přerušil a naléhal, aby začala znovu. Musela mi začátek zpívat pořád dokola, brečel jsem a ptal se, proč jen tu kachničku zabili.

Udělal jsem pořádek na psacím stole a zamířil do koupelny. Stojte před zrcadlem, sčesal jsem si vlasy dozadu; už mi zase sahaly skoro po ramena a v ostrém světle žárovky získala jejich hněd' světlejší odstín. Můj modrý pohled byl ztěžklý a bledý.

Osprchoval jsem se, přehodil přes sebe župan a šel do kuchyně. Než jsem otevřel ledničku, ulpěl můj pohled na matčině poslední fotografii. Úsměv na její bystré tváři je tenkou linkou, bleděmodré oči září. Vlasy má pečlivě sepnuté dozadu, jejich šed' vydává zvláštní chlad. Když matka před sedmi lety zemřela, bylo jí šestapadesát. Její jemná čeština žije dál v mých vzpomínkách, stejně jako Olomouc, ze které jsme odešli roku 1984 a kterou jsem od té doby již nespatriil.

Se sklenicí minerálky v ruce jsem se vrátil do obýváku. I černá sedací souprava a psací stůl ve mně probouzely vzpomínky na matku. V rozpitých konturách jsem před sebou uviděl náš bývalý byt na ulici Landstraßer Hauptstraße, který jsme po příchodu do Vídně dostali. Po matčině smrti jsem chtěl co nejdříve nový domov, a když jsem jej tři měsíce nato našel v centru, zařídil jsem místnosti úplně jinak: všechny volné stěny v obou pokojích zaplnily nové černé regály na knihy, uprostřed ložnice trůnila černá dvojpostel se dvěma postranními nočními stolky, starým skříním jsem vykázal místo v předsíni.

Jen jsem si sedl k psacímu stolu, zazvonil telefon.

„Ahoj, Davide,“ pozdravil mě Markus hlubokým, hrubým hlasem. Tlumeně se zeptal, jestli se dnes uvidíme. Souhlasil jsem a otevřel neslyšně druhou zásuvku. Z útlého balíčku dopisů, adresovaných na můj poštovní box a český pseudonym, jsem vzal horní psaní. Zdobil je úhledný podpis redaktorky Dr. Astrid Krausové. Poté co jsem se s Markusem rozloučil, znovu jsem si dopis přečetl: redaktorka se domnívá, že děj je napínavý a dobře koncipovaný a rovněž postavy jsou velmi konkrétně a reálně vykresleny, styl však přece jen prozrazuje, že němčina není můj mateřský jazyk. Doporučuje mi, abych psal česky a navázal kontakt s nakladatelstvími v zemi mého původu.

V půl sedmé jsem vyrazil z bytu, oblečen jako obvykle, v černém obleku a světle šedé košili. Zamířil jsem k náměstí Schwarzenbergplatz. Cestou jsem se ještě krátce zastavil před novým obchodem s dámskými oděvy. Ještě před pěti měsíci zde bývalo malé knihkupectví, kde jsem pracoval. Nechal jsem za sebou Schwarzenbergplatz a vyčkával na nepříliš frekventované tramvajové zastávce.

Z nakladatelství vyšla dříve, než u ní bylo běžné. Opět celá v černém, po ramena dlouhé, světlehnědé vlasy rozpuštěné. Zabraná do myšlenek šla lehkým krokem, jako pokaždé, když vstupovala do našeho knihkupectví. Na letmý pohled obstojně vypadající žena, o čtyři roky starší než já, s prvními drobnými vráskami zasmušilosti. Už když jsem ji před čtyřmi lety uviděl poprvé, vycítil jsem v jejím zevnějšku téměř dívčí nedbalost, která v sobě měla zvláště diskrétní kouzlo. Představil jsem si, jak rutině otvírá knihy, opět je vrací zpátky a trpělivě vybírá další; jak si se mnou povídá, křehká a o trochu menší než já; zelenomodré oči jsou hladkým zrcadlem, úzké rty se usmějí a ovládnou jinak uzavřený, ostře řezaný obličej.

Markus a Christoph právě přecházeli přes ulici; jako dva těžkopádné a přesto sotva znatelné stíny, blížili se k ní krok za krokem.

Oslovili ji oba zároveň a já si povšiml, že je jí to nepříjemné. Markus se dotkl její pravé paže, její černá aktovka spadla na zem. Hlasy nabraly na síle, jedno slovo stříдалo druhé. Naposled jsem

zaváhal a pak k nim vyrazil. Těsně za Markusovými zády jsem se zastavil a přátelsky se usmál, ale ještě než on se stačil otočit, ždunchl mě Christoph prudce na zaparkované auto. Dezorientován jsem upadl, načež se ti dva dali na útěk.

„Pan Kostka?“ pronesla tázavě paní Kraussová a sklonila se ke mně. Pozdravil jsem ji a s námahou vstal. Dva prsty na levé ruce mě brnily. Co tu dělám, zeptala se a zaměřila pozornost na mou poraněnou ruku. Čekal jsem na zastávce na tramvaj, odvětil jsem a sebral ze země aktovku. Rychle uchopila mou ruku a ustaraně si ji prohlížela; dotyk jejích štíhlých prstů byl mateřsky něžný a vřelý. Měli bychom ihned jet do nemocnice, řekla a rozhlédla se po taxíku.

V čekárně Vídeňské všeobecné nemocnice sedělo na dvacet lidí. Nahlásil jsem se a pak jsme se posadili. Už podruhé jsem paní Kraussovou požádal, ať jde přece domů. Nervózně řekla, že jí je nepříjemné, že jsem se kvůli ní zranil. Nevěděl jsem, co na to říci. Vzala aktovku z klína a položila ji na lavici. Zeptala se, v jakém knihkupectví nyní pracuji. Aniž bych se na ni podíval, odvětil jsem, že jsem nezaměstnaný. Tiše si povzdechla, přeložila nohu přes nohu a dotkla se zády opěradla. Jako by nahlas přemýšlela, prohodila, že jí naše knihkupectví chybí. Lhostejně jsem nadnesl, že si brzy najde jiné. Začali jsme si povídat o knihkupectvích. Ukázalo se, že je s knihkupectvími nespokojená; podle ní je příliš málo angažovaných knihkupců.

Když jsem vyšel z ordinace, zarazila se paní Kraussová při pohledu na sádku, ve které skončila má levačka a která mi sahala až po loket. Pobaveně jsem poznamenal, že jsem se na podobnou okrasu zmohl naposled v jedenácti.

Odvedla mě k prvnímu volnému taxíku. Na okraji sedmého okrsku jsme vystoupili a vešli do klidného lokálu. Usadili jsme se u velkého okna a objednali si vinný střík. Paní Kraussová chtěla znovu vědět, jestli mě ruka moc nebolí.

Stejně jako dříve v našem knihkupectví jsme i nyní mluvili o knižních novinkách. Překvapilo ji, že jsem byl stále ještě schopen

získat si přehled; a zase si poznamenávala tituly, které ji zaujaly. Jednou mi přitom vytkla, že má kritika jednoho díla vydaného jejich nakladatelstvím není oprávněná. Asi po hodině jsem se jen tak mimochodem zeptal, zda se s autory stýká i soukromě. Odvětila, že nikoli. Pak se chtěla dozvědět něco o mém mládí v Olomouci. Otázku položila stejně bezprostředně, jako při našem prvním rozhovoru v knihkupectví, když chtěla zjistit, odkud pocházím; v mé němčině totiž rozpoznala jakýsi pozoruhodný přízvuk. Tehdy jsem se i já hned vyptával na její původ, protože i mně zněla její němčina nezvykle. Odpověděla, že pochází z Vorarlberská.

V lokále, kde jsme nyní seděli, jsem jí zběžně popsal Olomouc a prozradil jsem, že mi to ve škole moc nešlo a matce jsem dělal starosti. Hned se začala na matku vyptávat. Zemřela před sedmi lety, odvětil jsem pohotově. Zda prý mám příbuzné. Ne, zněla má odpověď, ani tady, ani v Olomouci. Zeptala se přímo, zda žiji sám. Přikývl jsem, napil se a dodal, že jsem svobodný člověk. Zajímalo ji, jak to myslím.

Číšnice nás zdvořile přerušila s tím, že musí zavřít. Než jsem před lokálem nastoupil do objednaného taxíku, požádala mě paní Kraussová, abych jí v pondělí zavolal do nakladatelství. Nabídl jsem jí, že se může svézt se mnou, ale ukázalo se, že bydlí hned za rohem.

Ráno mě probudila prudká bolest, která se mi do prstů bořila jako jedovatý zub. Oknem se vlévalo do ložnice jasné světlo. S námahou jsem se posadil a položil si poraněnou ruku opatrně na klín. Uvědomil jsem si, že úpravy nového románu budou muset počkat. Loudal jsem se do kuchyně, abych něco pojedl. Pak jsem si lehl na pohovku.

Ze vzpomínek na včerejší rozhovor mě vytrhlo zvonění telefonu. Jestli jsem strávil příjemnou noc, zeptal se Markus. To každopádně, zamumlal jsem, dokonce i sádru jsem dostal. Když jsme se po několika málo minutách rozloučili, věděl jsem, že teď okamžitě zavolá Christophovi. Kdy bych se prý s nimi mohl opět sejít? Nechtěl jsem slíbit nic konkrétního. Seznámil jsem se s nimi už před několika lety v

jejich oblíbené kavárně nedaleko zastávky Schottentor. Už tehdy pracovali u Knihoven města Vídeň, oba byli nezadaní. Menší, blondřatý Christoph za poslední dobu přibral a ve srovnání s Markusem rychleji zestárl.

Ještě před polednem jsem se hnal do nejbližší lékárny koupit něco na utišení bolesti. Pak jsem se vydal do parku Burggarten. Bylo nádherně, hned pod prvními stromy jsem vdechl jemné vůně svěží zeleně. Mladí lidé proměnili měkký trávník uprostřed parku v překypující louku. Usadil jsem se na svém oblíbeném místě ve spodní části západní strany, pod jedním z těch velkých listnáčů. Tam jsem se opřel o vlahý kmen a zadíval se do košaté koruny. Vnímал jsem, jak si na mém obličejí pohrává slunce, a pocítil jsem váhavou spokojenost. Vzpomenul jsem si, jak jsem si v jedenácti zlomil pravé zápěstí. Stalo se to jednoho letního odpoledne v parčíku před naším domem na okraji historického centra Olomouce. Chtěl jsem pro Pavlínu a Janu, dvě třináctiletá děvčata z našeho domu, přidělat na strom houpačku. Přitom jsem spadl z jedné ze spodních větví. Vyděšené dívky si okamžitě prohlížely mou ruku. Seděl jsem opřený o kmen a pozoroval jejich hbité prsty, jemné jako okvětní lístky.

Smích skupiny chlapců a dívek mě vrátil zpět do reality. Pozoroval jsem, jak vyšli z temných stínů stromů a vnořili se do svitu terasy bílé jako vápno; před nimi se leskla mohutná, tmavozelená budova Domu motýlů s kavárnou. Když jsem se znovu opřel o kmen, vyvstal mi před očima tentýž obraz: v jednom z prvních dnů, kdy jsem ve Vídni nastoupil na československou Školu Komenského, jsem jednoho dne uviděl spolužáky z podobné perspektivy. Klečel jsem u školní budovy a zavazoval si tkaničky, přede mnou se vzdalovala skupina chlapců a dívek; jejich smích se rozléhal mezi všemi těmi krásnými domy chladné ciziny. Tito mí spolužáci mě hned prvního dne přijali s otevřeností a vstřícností, jakou mi nikdy předtím žádný z vrstevníků neprojevil. Tenkrát mi všichni tito Češi, Moravané a Slováci byli důležitou oporou. Sice jsem mezi nimi v tom jediném — posledním — školním roce nenašel skutečného přítele, ale ten kousek bývalé vlasti

cítím stále, když některého z nich potkám.

Tlumené hlasy se ozvaly za mými zády; jako poklidná melodie klouzaly hravě do ticha. To se ve stínu stromu uvelebili milenci. Diskrétně jsem se odvrátil. V myšlenkách mi vyvstala vzpomínka na Lenku. Bylo to v druhém pololetí na Škole Komenského, kdy mě třikrát doučovala. Tato devatenáctiletá sestra spolužáka Romana se s rodiči přistěhovala do Vídně už jako malá a za těch deset let se naučila bezvadně německy. Tichá blondýnka, středně vysoká, štíhlá, nevýrazný obličej, plochá hrud'. Matka tehdy sháněla někoho, kdo by mi pomohl s němčinou, a já jsem od Romana věděl, že si jeho studující sestra doučováním ráda trochu přivydělá. Dohodlo se pár doučovacích hodin u mě v pokoji, vždycky odpoledne, když bude matka v práci. Lenka se ke mně zpočátku chovala chladně a přísně se držela výuky. Při druhé návštěvě jsem ji překvapil kyticí rudých růží a ona zůstala o půl hodiny déle; bavili jsme se o učitelích. Na začátku třetí hodiny jsem s rozzářeným úsměvem otevřel láhev červeného, protože jsme přece museli oslavit mé pokroky. Opět se zdržela a já ji směl jednou políbit. Další den odpoledne se nedostavila. Když večer zazvonil telefon, poslouchal jsem za dveřmi. Po krátkém rozhovoru přišla matka ke mně do pokoje a se zklamaným výrazem mi ohlásila, že k nám už Lenka kvůli novému výdělků nebude moci docházet.

Touto dobou si matka již začala dělat vážné starosti s tím, kam půjdu na podzim do učení. Abych šel na gymnázium, jak si přála, bylo vyloučeno, protože můj prospěch se ve srovnání s Olomoucí dokonce ještě zhoršil, a má němčina vykazovala jen minimální pokroky. Tehdy jsem v parku Burggarten poprvé uviděl zahradníky při práci.

Až v zimě se matka konečně smířila s bolestnou skutečností, že by pro mne lepší místo jen sotva přicházelo v úvahu, a svolila, abych se vyučil zahradníkem. A když mě po několikaměsíčním hledání konečně přijali u Městských zahrad, měla dokonce radost. Během toho jediného roku, kdy jsem v učení zůstal, zesílily mé vzpomínky na Olomouc. Ačkoli mě noví kolegové přijali přátelsky, cítil jsem se v jejich vlasti osaměle a opuštěně. Znovu se zhoršily mé astmatické potíže.

Jako listonoš jsem měl původně pracovat jen na přechodnou dobu, během které bych se zdokonalil v němčině, abych mohl nastoupit do jiného učení. I nadále jsem bral silné léky a odvodová komise vídeňského vojenského velitelství mě shledala neschopným výkonu vojenské služby. Zklamané matce jsem horlivě pomáhal v domácnosti a sliboval jí, že na mě jednou bude hrdá; ona mi občas podstrkovala peníze, abych si mohl koupit první knížky.

V parku Burggarten vznikla první strana mého prvního románu. Bylo mi dvacet a ještě pořád jsem pracoval jako listonoš. O nové vlasti jsem psal v mateřském jazyce, ačkoli v mém každodenním životě již převládla němčina. Sice jsem četl a mluvil německy, ale k tomu, abych v tomto novém jazyce psal literární texty, mi chyběla odvaha, či snad lépe řečeno — vášeň. Na jedné straně jsem se již mezi všemi těmi lidmi, jejichž jazyk se od toho mého odlišoval, necítil cizím; na straně druhé mi moje mateřština vždy vytvářela ostrov, na kterém mé srdce toužilo po rodné vlasti.

O mém tajemství, mém psaní, se jako první dozvěděli dva starší knihkupci, se kterými jsem se občas bavil o knižních novinkách. Byl jsem jejich stálým zákazníkem, že píšu svůj první román, jsem však zmínil až během přijímacího pohovoru na místo prodavače, které se v jejich knihkupectví uvolnilo. Matka nemohla mému úspěchu uvěřit, její radost v to odpoledne zůstala v mé paměti s četnými detaily dodnes uložena; dokonce jsem tenkrát po dlouhé době zase dostal svůj oblíbený štrúdl.

V pondělí dopoledne bolest prstů poněkud polevila. Vzal jsem telefon a zavolal paní Kraussově do nakladatelství. Její jasný hlas v sobě nesl nádech překvapení a radosti. Během našeho krátkého rozhovoru jsem zmínil, že už nemám téměř žádné bolesti, a ona si postěžovala kvůli spoustě práce. Když jsem poznamenal, že bychom snad oba snesli trochu rozptýlení a měli se opět sejít, rozesmála se. V odmlce, která následovala, jsem slabě slyšel její dech, zvažovala, co říci. Neví, jestli

dnes bude mít čas, povzdechla si strojeně. Mlčel jsem. Vtom mě rychle požádala, abych jí zavolal ještě jednou v pět hodin. Když jsem zavěsil sluchátko, vybavila se mi ve zcela zřetelné vzpomínce její rozesmátá tvář; stála u nás v knihkupectví před stěnou, kde byly vystaveny nové knihy jejich nakladatelství.

Zapnul jsem laptop a začal přepisovat rukopis. S jednou rukou to bylo namáhavé. Zároveň mě pálilo vědomí, že ještě stále nejsem schopen napsat německý text bez pravopisných chyb. Oba mé německy psané romány redigovali kolegové z knihkupectví, kteří se i nadále o mém psaní nikomu nezmínili. Jako první prošel text štíhlý, holohlavý Klaus z Horního Rakouska, zkušený knihkupec a vášnivý čtenář. Na čisto jej pak upravil majitel knihkupectví, drobný, plavovlasý Herbert z jižního Německa. Tento germanista už pět let spolupracoval s jedním malým tyrolským nakladatelstvím, pro které příležitostně prováděl redakční práce. Mé německy psané romány způsobovaly, že se nakladatelství ve svých míněních rozcházela. Podle některých můj nový jazyk „nefunguje“, protože bud zní neobvykle, nebo v něm objevili cizince; jiní si naopak nepovšimli žádného rozdílu v porovnání s autory, jejichž mateřštinou je němčina, či dokonce pochválili můj nový jazyk, ovšem vzápětí namítli, že dílo neznámého autora by šlo jen stěží na odbyt.

Pozdě odpoledne jsem přestal přepisovat a nervózně vstal. Zvedl jsem telefon, ale vzápětí jsem sluchátko opět zavěsil. V prvním patře protějšího starého domu už zase u otevřeného okna seděli dva mladí obtlouští bratři s vyholenými hlavami. Oba na sobě měli vybělené košile, světlomodré džíny a vysoké černé šněrovací boty. Pomalu jsem otevřel okno. Po ulici se rozléhala zběsilá hudba, do které řval německý text. Pod oknem stáli u černého auta jejich rodiče, objemná blondýna a zavalitý černovlasý muž. Zavřel jsem okno a zatelefonoval do nakladatelství.

„Tak bych snad dneska přece jen měla čas, koneckonců vám ještě dlužím večeri,“ řekla paní Kraussová zamyšleně. Poděkoval jsem a nechal ji určit místo a čas našeho setkání.

Čekal jsem na té zastávce nedaleko nakladatelství. Přišla přesně. Jakmile mě uviděla, zamávala mi. Podali jsme si ruku a ona si začala prohlížet sádku, jestli prý už ji mám pomalovanou. Tak se to přeci dělalo ve škole, vysvětlila mi a dodala, že chlapi jsou pořád jak děcka.

Když jsme přecházeli náměstí Schwarzenbergplatz, postěžovala si mi, že se blíží termín, kdy má jít několik rukopisů do tisku, a že má proto už pár dní hodně starostí. V uličce za divadlem Akademietheater jsme vešli do útulné, tmavohnědým dřevem obložené kavárny. Sedli jsme si v zadní části, otevřeli ošuntělé jídelní lístky a objednali vídeňský řízek a červené víno. Prvním tématem našeho rozhovoru byla má nezaměstnanost: i paní Kraussová vyjádřila obavy, že hledání místa v knihkupectví si možná vyžádá více času. Když jsme dostali jídlo, zeptala se mě se starostlivým pohledem, jestli mi nemá řízek nakrájet. Poděkoval jsem, ale milou nabídku jsem rozpačitě odmítl.

Hned během jídla jsme zapředli hovor o knižních novinkách. Zaznělo několik jmen, která mi nic neříkala, a ona se zeptala, zda se ještě stále vyhýbám četbě českých knih. Přitakal jsem hlasem, ze kterého bylo patrné, že mi ta otázka nebyla příjemná. Toto téma jsme spolu totiž probírali už před dvěma lety.

„A do Česka se taky ještě pořád nechystáte?“ otázala se jen tak mimochodem a dojedla poslední bramboru. Ujistil jsem ji, že u mě zůstalo vše při starém. Není to škoda, řekla kroutíc hlavou, ona by si nedokázala představit, že by se měla od vlasti distancovat. Odvětil jsem stejně jako před dvěma lety, že jsem ve Vídni našel nový domov a začal zde nový život. Odstrčila talíř a pomalu formulovala otázku, přičemž kladla důraz na každé slovo:

„Copak se vám opravdu nikdy nezasteskne? Nikdy nezatoužíte po všech těch místech vašeho dětství, po kamarádech, po rodném jazyce?“

„Ne.“

„Lžete.“

„To vy vůbec nemůžete pochopit.“

„No tak, nebuďte dětinský,“ řekla pobaveně.

„Jsem Rakušan.“

„Ne, to nejste.“

„Prosím? Možná že trochu rozumíte literatuře, ale pochopit tohle je nad vaše možnosti.“

„Vy přece nevíte, kam skutečně patříte. Jako spousta přistěhovalců.“

Požádal jsem ji, abychom změnili téma. Omluvila se a napila se vína. Její prsty neklidně klouzaly po skleničce. Opět si špičkou jazyka přejela po vlhkých rtech. Moji pozornost upoutala aktovka, ležící na okraji stolu. Protože si paní Kraussová mého pohledu všimla, otázal jsem se, zda v ní má nějaký rukopis. Přikývla, povzdychla si a postěžovala, že má v nakladatelství hodně práce. To probudilo můj zájem.

Její stížnosti přerušilo pět mladých žen, které se právě posadily u vedlejšího stolu. Začala vzpomínat na dobu, kdy studovala na univerzitě v Innsbrucku. Některé její zážitky se podobaly těm mým, a tak jsme záhy nato samovolně přešli k tykání.

Venku jsem se jí zeptal, zda se znovu sejdeme. Odpověděla, že ještě neví, co všechno jí v příštích dnech očekává. Vtom přijel taxík, který jsem jí objednal. Zezadu jsem se jí zeptal, zda by mělo smysl, kdybych jí v těch příštích dnech zavolal. Odvětila, že to můžu zkusit, a když jsem jí podal ruku, opětovala mírný stisk. Vůz se líně rozjel a já se právě chtěl otočit, když jsem si všiml, že mi mává.

Už po několika metrech jsem začal přemýšlet o naší výměně názorů. Než jsem usnul, vzpomínal jsem na svůj pohled z autobusu, když jsme s matkou přešli přes rakouskou státní hranici. Seděl jsem strnule u okna a díval se ven — bylo to v den, kdy začaly letní prázdniny. Za mnou jásala matka spolu s ostatními Čechy, přede mnou ležela země, která do mého života nepatřila. V pěsti jsem svíral vlhký kapesník, nechtěl jsem se otočit, matku zklamat, nechtěl jsem jí přidělovat starosti. Znovu jsem uslyšel, jak mluví o novém životě, jednou si dokonce s ostatními i zazpívala. Myslel jsem na kamarády, se kterými jsem se nesměl ani rozloučit. Ačkoli se nám podařilo získat oficiální povolení k vystěhování, trvala matka na tom, že náš odchod do Rakouska musí zůstat tajemstvím. Již rok mi vyprávěla o Západě, měla zcela přesnou představu o naší nové vlasti, naší lepší budoucnosti. Tehdy jsem si

poprvé uvědomil, že má řečnický talent: každou moji pochybnost — označovala je jako „slabosti“ — dokázala zaplašit pomocí argumentů dospělého člověka, ale já jsem i přesto měl strach: nedokázal jsem si představit, že by mě cizina měla odtrhnout od domova. Po týdnu ve Vídni, když jsme se už zabydleli v bytu na ulici Landstraßer Hauptstraße, jsem před spaním matce řekl:

„Nikdy nás tady doopravdy nepřijmou.“

Dopoledne jsem zůstal v posteli a vzpomínal na večer s Astrid. Pak jsem si udělal oběd a zavolal Markusovi.

Večer jsem oba přátele pozdravil v jejich oblíbené kavárně. Jen jsem se posadil, hned se začali vyptávat na mou novou známost. Až po hodině se mi podařilo tomuto tématu uniknout, protože přišly Doris a Gudrun: Markus a Christoph je znali už od mládí, já se s nimi seznámil teprve před třemi lety. Po chvíli jsem se začal bavit hlavně se statnou Doris. O shánění práce, protože byla také nezaměstnaná. Zase byly její tmavohnědé vlasy sestříhané na krátko a zase měla na sobě přiléhavé světlomodré džíny. Její silný obličej se lesknul, z pozorných očí jí vycházel hnědý, distancovaný pohled. Poté co jsem oznámil svůj odchod, zvedla se i ona, neboť prý musí něco důležitého vyřídit.

Ještě spala, když jsem se vedle ní probudil. Její spánek byl tichý, ale tkvěla v něm zvláštní těžkost. Její skrovný pokojíček byl zalit rozptýleným světlem. Potichu jsem se oblékl a kradl se ke dveřím. V poraněné ruce jsem zase cítil bolest.

Venku se hlásil krásný den. Náměstí Stephansplatz se už hemžilo turisty, ve zvědavých očích měli svobodu cizinců. Jejich řeči jsem nerozuměl, ale naslouchal jim rád. Dříve jsem si občas zkoušel představit jejich vlast.

Když jsem dorazil domů, otevřel jsem okno a natáhl se na pohovku. Z mé košile se linula vůně zralé ženy, do pokoje pronikal kosí zpěv.

Únavou jsem zavřel oči, potom se otočil ke zdi. Na téhle pohovce matka jednou plakala. Tehdy jsme byli ve Vídni přesně půl roku. Před večerem se vrátila z nedaleké lékárny, kde už dva týdny pracovala jako uklízečka, a ani mě nepozdravila, ani se nenajedla; aniž by se převlékla, lehla si tiše na pohovku. Stál jsem na prahu pokoje a pokradmu ji pozoroval. Před obličejem si držela bílý kapesník. Když jsem k ní přistoupil, otočila se ke zdi; přesto jsem ještě stačil zahlédnout její oči. Na nic jsem se neptal. Pomalu jsem se vrátil do pokoje, padl na postel a na stropě uviděl matku, jak se usmívá před prosklenými dveřmi malé lékárny v Olomouci, která stála vedle našeho domu. Už léta tam matka pracovala jako vedoucí pobočky. Každý v okolí ji znal; její hlas, její smích bylo často slyšet až na ulici. Za první tři roky, kdy jsme bydleli ve Vídni, jsem matku v lékárně navštívil pouze jednou. Bylo to týden poté, co jsem ji viděl plakat. Nepřála si, abych ji v práci navštěvoval, proto jsem si vymyslel záminku, že potřebuji peníze na nákup. Z krátké fronty, ve které jsem stál, jsem pozoroval, jak sama v zadní místnosti vytírá podlahu. Měla na sobě tmavomodrý pracovní plášť, uvolněný pramen vlasů se jí pohupoval u nosu. Za pultem se usmívaly čtyři mladé lékárnice, oblečené do zářivě bílých plášťů. Když na mou žádost jedna z nich matku přivedla, ulpělo na nás několik párů očí. Matka mě ihned odvedla do levého rohu lékárny. Její čeština byla tichá a neklidná.

Za pět let se matka v lékárně vypracovala na pomocnou sílu. Cítil jsem, že tou už zůstane napořád. Nostrifikaci studia by pravděpodobně nezvládla. Přesto si ale nikdy nestěžovala, a nikdy nemluvila o lékárně v Olomouci. Do hlubin zavržené minulosti se propadly i její přítelkyně — a nové si už nenašla.